

กสม. ๗

รายงานผลการพิจารณา

คำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบาย

หรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

รายงานผลการพิจารณา ที่ ๑๐๑๘ - ๑๐๒๐/๒๕๕๘

เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้ร้อง ๑) นายชอฟฟุวาน แกะแซแอ และพวกรวม ๗ คน	คำร้องที่ ๓๒๕/๒๕๕๓
๒) นางสาวสีดีแอสะ สาและรุ	คำร้องที่ ๑๕๕/๒๕๕๗
๓) นายธรรมรัตน์ อาลีลาเตะ	คำร้องที่ ๔๗๕/๒๕๕๗

ผู้ถูกร้อง เจ้าหน้าที่หน่วยความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. ความเป็นมา

จากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน ส่งผลให้หน่วยงานความมั่นคงได้ประกาศเขตพื้นที่ใช้บังคับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อเป็นกลไกในการป้องกันหรือระงับเหตุการณ์ความรุนแรงและรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจากการใช้บังคับกฎหมายพิเศษทั้งสามฉบับเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ได้ปรากฏกรณีร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเด็นการเข้าทำการตรวจค้นเคหสถาน การตรวจค้นตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่หน่วยความมั่นคง ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ซึ่งใช้บังคับขณะนั้น) รวม ๓ กรณี ผู้ร้องจึงได้ร้องเรียนมาเพื่อขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการดำเนินการของเจ้าหน้าที่หน่วยความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. การพิจารณาคำร้อง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้องของผู้ร้องและมอบหมายให้คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พิจารณาดำเนินการ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นควรตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายพิเศษนั้น มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องหรือไม่ อย่างไร

๓. การพิจารณาดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พิจารณาดำเนินการ โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ซึ่งใช้บังคับในขณะนั้น) มาตรา ๒๕๗ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๓ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๔๕ จากการพิจารณาดำเนินการ ปรากฏข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ดังนี้

๓.๑ ข้อเท็จจริงจากฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้อง จำนวน ๓ ราย ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเข้าตรวจค้นเคหสถาน เพื่อติดตามตรวจสอบหรือจับกุมบุคคลผู้ต้องสงสัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) คำร้องที่ ๓๒๕/๒๕๕๓ ผู้ร้อง (นายชอฟฟุวาน แกแซแอ และพวกรวม ๗ คน) ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหนังสือลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติลงรับคำร้องเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๓) ว่า ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ไม่ระบุสังกัด) เข้าทำการตรวจค้นบ้านบ่อยครั้ง เนื่องจากสงสัยว่าผู้ร้องและพวกเป็นกลุ่มผู้ต้องสงสัยในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ทำให้ผู้ร้องและพวกไม่สามารถอาศัยอยู่บ้านและใช้ชีวิตตามปกติได้ จึงร้องเรียนมาเพื่อขอให้ตรวจสอบ

๒) คำร้องที่ ๑๕๕/๒๕๕๗ ผู้ร้อง (นางสาวสีตีแอเสาะ สาและรุ) ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหนังสือลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๗ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติลงรับคำร้องเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๗) ว่า ผู้ร้องเป็นภรรยาของนายมูบาเร๊ะอาบู ซึ่งถูกฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลจังหวัดนราธิวาส ในข้อหาร่วมกันก่อการร้าย เป็นอั้งยี่ ซ่องโจรฯ ตามคดีหมายเลขดำที่ ๔๔๙๐/๒๕๕๖ ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๗ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจ ๓๒ นราธิวาส เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรปะลูลาสาเมา และเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบหน่วยสลาดต้น จังหวัดนราธิวาส ได้มาที่บ้านของผู้ร้องเลขที่ ๑๘๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลปะลูลาสาเมา อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส โดยอ้างว่ามาเยี่ยมนายมูบาเร๊ะฯ แต่ขณะนั้นนายมูบาเร๊ะฯ ไม่อยู่บ้านเนื่องจากไปละหมาด เจ้าหน้าที่จึงได้ตรวจค้นบริเวณรอบๆ บ้าน สวนยางพาราหลังบ้าน และได้สอบถามประวัติส่วนตัวของผู้ร้องเกี่ยวกับการแต่งงานและจำนวนบุตร ต่อมา เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๗ เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจ ๓๒ นราธิวาส ได้มาพบนายมูบาเร๊ะฯ ที่บ้านอีกครั้งแต่ก็ไม่พบ เนื่องจากครอบครัวของผู้ร้องได้เดินทางไปร่วมงานแต่งงานญาติที่จังหวัดยะลา เจ้าหน้าที่ทหารจึงได้บอกกับชาวบ้านว่า มาพบนายมูบาเร๊ะฯ แต่มา ๒ ครั้งแล้วไม่พบตัว หลังจากนั้นอาจจะต้องจับกุมอีกครั้ง และเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๗ เวลาประมาณ ๐๑.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรปะลูลาสาเมา เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเรือเสาะ และเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบหน่วยสลาดต้น ได้ไปปิดล้อมหมู่บ้านธรรมเจริญ หมู่ที่ ๖ ตำบลโคกสะตอ อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และได้ไปที่บ้านของนายอับดุลอาซิ (ไม่ทราบนามสกุล)

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสะอาด เพื่อสอบถามถึงบ้านของนายคอเลาะห์ อาบู พี่ชายของนายมูบาเร๊ะฯ แต่ขณะนั้นนายคอเลาะห์ฯ รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลรือเสาะ มีเพียงภรรยาและบุตรของนายคอเลาะห์ฯ เจ้าหน้าที่จึงได้สอบถามถึงนายมูบาเร๊ะฯ จากนั้น เจ้าหน้าที่ซึ่งมีโล่กำบังและอาวุธครบมือได้เข้าตรวจค้นบ้านบริเวณนั้น แต่ไม่พบสิ่งผิดกฎหมายหรือบุคคลต้องสงสัย เวลาประมาณ ๐๓.๐๐ น. เจ้าหน้าที่จึงได้กลับไป ผู้ร้องเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สร้างความหวาดระแวงและอาจเป็นการคุกคาม จึงร้องเรียนเพื่อขอให้ตรวจสอบ

๓) คำร้องที่ ๕๗๕/๒๕๕๗ ผู้ร้อง (นายธรรมรัตน์ อาลีลาเตะ) ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับคำร้องเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗) ว่า นายธีรยุทธ อาลีลาเตะ น้องชายของผู้ร้องถูกเจ้าหน้าที่ทหารใช้อำนาจตามกฎหมายพิเศษเข้าทำการตรวจค้นบ้านรวม ๓ ครั้ง และได้ยึดทรัพย์สินภายในบ้านไป จำนวน ๑๔ รายการ โดยกล่าวหาว่านายธีรยุทธฯ เป็นผู้ลอบวางระเบิดในเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยไม่มีพยานหลักฐาน และเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๗ เจ้าหน้าที่ทหารได้เข้าทำการตรวจค้นบ้านอีกครั้ง และได้จับกุมนายธีรยุทธฯ ไปควบคุมตัวที่ค่ายทหารพราน ๔๑ วังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผู้ร้องจึงร้องเรียนมาเพื่อขอให้ตรวจสอบ

๓.๒ ข้อเท็จจริงจากการพิจารณาดำเนินการ

เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าพบและหารือกับพลโท ปรากฏ ชลยุทธ แม่ทัพภาคที่ ๔ ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ และพลตำรวจโท อนรุต ฤกษ์ณะการะเกตุ ผู้บัญชาการศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ ที่ตั้งหน่วยจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา ตามลำดับ ซึ่งทั้ง ๒ หน่วย เป็นหน่วยงานที่ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เกี่ยวกับประเด็นการตรวจค้นเคหสถานพื้นที่เป้าหมายและการตรวจค้นบุคคลผู้ต้องสงสัย โดยคณะอนุกรรมการฯ ได้หารือกับทั้ง ๒ หน่วยข้างต้นถึงแนวทางในการป้องกันเพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งในกรณีดังกล่าวกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ และศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ชี้แจงถึงระเบียบและแนวทางในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว ดังนี้

๑. กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ มีแนวทางในการตรวจเคหสถานพื้นที่เป้าหมาย และการตรวจค้นตัวบุคคลต้องสงสัย ดังนี้

การตรวจค้น/จับกุมบุคคลใด ตามมาตรา ๙ , ๑๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ เป็นมาตรการสำคัญในการนำตัวผู้ต้องสงสัยมาสอบถามเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ในขณะเดียวกันก็จะเป็นการกระทำที่ไปกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด (บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย) ดังนั้น กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า จึงจำกัดสิทธิของฝ่ายทหารในการตรวจค้นหรือจับกุมบุคคลได้ ในกรณีเมื่อบุคคลนั้นกระทำความผิดกระทบต่อความมั่นคงของรัฐซึ่งหน้าหรือพบบุคคลใดมีพฤติกรรมที่น่าสงสัยว่าผู้นั้นจะก่อเหตุรุนแรง ซึ่งปัจจุบัน

/กองอำนาจการ...

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ มีนโยบายที่จะใช้กฎหมายเท่าที่จำเป็นและใช้กำลังน้อยที่สุดในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ในการติดตามจับกุมผู้ต้องสงสัย หากเป้าหมายไม่ชัดจะไม่มีการปฏิบัติการ และหากมีการใช้กำลังจะใช้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นแก่ภารกิจ มีการประสานกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนก่อนการปฏิบัติเสมอ ใช้การเจรจาเป็นหลัก เมื่อสามารถควบคุมตัวบุคคลได้ให้จัดทำบันทึกหลักฐาน พร้อมให้ญาติผู้นำท้องถิ่นลงนามเป็นพยาน การปฏิบัติทุกครั้งให้ยึดหลักคุณธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของพื้นที่ มีบันทึกภาพเป็นหลักฐานทุกครั้งตามขั้นตอน ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาลเจ้าหน้าที่ก็สามารถดำเนินการตรวจค้นเคหสถานหรือจับกุมบุคคลได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐซึ่งหน้า
- (๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- (๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้น แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- (๔) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีหมายจับ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘
- (๕) ในการจับหรือควบคุมตัวนั้น เจ้าหน้าที่ที่ทหารต้องแจ้งสาเหตุและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับกุม ให้ผู้ที่ถูกจับหรือควบคุมตัวทราบว่าเขากำลังถูกจับหรือควบคุมตัว หากมีหมายจับตามพระราชกำหนดให้แสดงต่อผู้ถูกจับ ต้องจัดทำบันทึกการถูกจับหรือการควบคุมตัวไว้เป็นหลักฐาน
- (๖) มอบให้ญาติของผู้ถูกควบคุมตัว โดยในบันทึกต้องมีการแจ้งสาเหตุ สถานที่ควบคุมตัว และสิทธิต่างๆ ของญาติ พร้อมให้ผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่น ลงบันทึกเป็นหลักฐานและมอบสำเนาการบันทึกแก่ผู้ที่ถูกจับหรือญาติ
- (๗) ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวาง หรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น
- (๘) เจ้าหน้าที่มีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับกุมหรือถูกค้นตัวและยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นนั้นจะต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นสตรีต้องให้สุภาพสตรีอื่นเป็นผู้ค้น สิ่งของที่ยึดไว้เจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดไว้จนกว่าการดำเนินการถึงที่สุด เมื่อเสร็จกระบวนการควบคุมตัวแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น
- (๙) ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น
- (๑๐) ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

แนวทางในการค้นเคหสถาน

ทหารสามารถค้นที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลในกรณี

ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐานหรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(๓) เมื่อบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(๔) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่า สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเน้นเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นอาจถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(๕) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

การใช้อำนาจตาม (๔) ให้เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้น และบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

๒. ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวทางในการตรวจค้นเคหสถานพื้นที่เป้าหมาย และการตรวจค้นตัวบุคคลต้องสงสัย ดังนี้

แนวทางการปฏิบัติ “การใช้กฎหมายพิเศษและการเชิญตัวตามกฎหมาย”

มี ๓ ขั้นตอน

ขั้นตอนแรก : ก่อนการดำเนินการจะต้องมีความมั่นใจ แม่นยำ ถูกตัวบุคคลซึ่งนำหนักผลลัพธ์ที่จะได้รับต้องมากกว่าผลเสีย

ขั้นตอนที่สอง : เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการปฏิบัติ ขอให้เชิญญาติหรือผู้นำท้องถิ่นมาร่วมด้วย และหาข้อมูลพยานหลักฐานเชื่อมโยงความผิดให้ได้โดยเร็ว “การเชิญบุคคลมาซักถามต้องขออนุมัติ ผบ.ฉก. จังหวัด ต้องพิจารณาเหตุผลและความเหมาะสมในการเชิญตัวมาซักถาม และเมื่อเชิญตัวมาแล้วจะต้องทำการชี้แจงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม บาบอเจ้าของโรงเรียน ให้เข้าใจ”

ขั้นตอนที่สาม : หากพบว่า มีความเชื่อมโยงทางคดีจะต้องมีการติดตามคดี หากไม่พบความเชื่อมโยงต้องมีการเยียวยาที่ตัวบุคคลและชี้แจงชุมชน ญาติพี่น้องของเขาด้วย

การควบคุมตัว

ผู้ที่ถูกควบคุมตัว ให้หน่วยใช้เวลาน้อยที่สุดในการหาพยานหลักฐาน ถ้าไม่มี

/ส่วนเชื่อมโยง...

ส่วนเชื่อมโยงก็ใช้เวลาน้อยที่สุดในการเชิญตัว แต่ถ้าเชื่อมโยงก็สอบถามปากคำ ให้บันทึกภาพการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไว้เพื่อยืนยันความโปร่งใส และตรวจสอบได้

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ซึ่งใช้บังคับในขณะนั้น)

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน

โดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งและหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้อำนาจต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

๔.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๔.๓ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๒) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้อำนาจต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

๔.๔ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๙)

ข้อ ๑๗

๑. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการ

ติดต่อสื่อสารโดยผลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกลบลู่เกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบลู่เช่นนั้น

๕. ความเห็นคณะกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คณะกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแล้วเห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายพิเศษของหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นกลไกในการป้องกันหรือระงับเหตุการณ์ความรุนแรง และรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ที่มีการประกาศใช้บังคับนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายและระเบียบแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องด้วยความระมัดระวังและควรตระหนักถึงเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ได้บัญญัติรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจากกรณีดังกล่าว คณะกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีการศึกษาและประชุมเพื่อพิจารณากฎหมายพิเศษ ทั้ง ๓ ฉบับ รวมทั้งมีการจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว ตามรายงานผลการพิจารณาที่ ๘๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๗ นอกจากนี้คณะกรรมการฯ ยังได้หารือประเด็นดังกล่าวร่วมกับแม่ทัพภาคที่ ๔ แล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการฯ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาทบทวนการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

๑) คณะรัฐมนตรี ควรพิจารณาประกาศยกเลิกการใช้บังคับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ในทุกพื้นที่และพิจารณาประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกใหม่เฉพาะในบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นเท่านั้น เพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงและประกาศยกเลิกพื้นที่ที่สิ้นสุดความจำเป็น ซึ่งการจะประกาศกฎอัยการศึกฯ ในพื้นที่ใดควรพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยเฉพาะต้องอยู่ในสถานการณ์สงครามหรือจลาจลเท่านั้น รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนก็ยังคงมีอยู่

๒) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม ควรกำหนดหลักเกณฑ์การใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ เนื่องจากมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการประกาศกฎอัยการศึกฯ ไว้กว้างขวางมาก ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีเงื่อนไขกำหนดแน่นอนว่าจะมีการประกาศกฎอัยการศึกฯ เมื่อใด และตอนท้ายมาตรา ๒ ยังกำหนดด้วยว่า “บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใดๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกฯ

/ทำให้ใช้บังคับ...

ที่ให้ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา ที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน” มีผลทำให้กฎหมายอื่นหมดสภาพการบังคับใช้ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐและนิติธรรม สมควรกำหนดเงื่อนไขให้มีความชัดเจนโดยเงื่อนไขในการใช้บทบัญญัติในกฎหมายการศึกษา นั้น ต้องเป็นกรณีที่เกิดสงครามหรือจลาจลเท่านั้น รวมทั้งต้องกำหนดระยะเวลาในการประกาศใช้เท่าที่จำเป็นให้ชัดเจนด้วย

๖. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้องและความเห็นของคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วเห็นชอบกับความเห็นของคณะอนุกรรมการฯ และเห็นควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อไป

๗. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

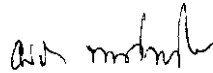
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๗.๑. คณะรัฐมนตรี ควรพิจารณาประกาศยกเลิกการใช้บังคับพระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ในทุกพื้นที่และพิจารณาประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษาใหม่เฉพาะในบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นเท่านั้น เพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงและประกาศยกเลิกพื้นที่สิ้นสุดความจำเป็น ซึ่งการจะประกาศกฎหมายการศึกษา ในพื้นที่ใดควรพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยเฉพาะต้องอยู่ในสถานการณ์สงครามหรือจลาจลเท่านั้น รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนก็ยังคงมีอยู่

๗.๒. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม ควรกำหนดหลักเกณฑ์การใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา เนื่องจากมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการประกาศกฎหมายการศึกษา ไว้กว้างขวางมาก ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีเงื่อนไขกำหนดแน่นอนว่าจะมีการประกาศกฎหมายการศึกษา เมื่อใด และตอนท้ายมาตรา ๒ ยังกำหนดด้วยว่า “บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายใดๆ ซึ่งขัดกับความของกฎหมายการศึกษา ที่ให้ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา ที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน” มีผลทำให้กฎหมายอื่นหมดสภาพการบังคับใช้ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐและนิติธรรม สมควรกำหนดเงื่อนไขให้มีความชัดเจนโดยเงื่อนไขในการใช้บทบัญญัติในกฎหมายการศึกษา นั้น ต้องเป็นกรณีที่เกิดสงครามหรือจลาจลเท่านั้น รวมทั้งต้องกำหนดระยะเวลาในการประกาศใช้เท่าที่จำเป็นให้ชัดเจนด้วย

๘. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

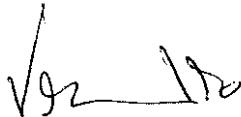
อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๔/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ จึงมีมติให้ยุติเรื่องและมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติติดตามผลการดำเนินการต่อไป

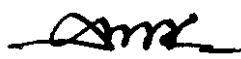
(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายแท้งจริง ศิริพานิช)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายปริญญ์ ศิริสารการ)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พลตำรวจเอก

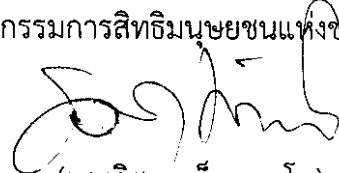
(วันชัย ศรีนวลนัย)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางวิสา เบ็ญจะมโน)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ